

י מרדכי בשם ר"י
ורא"ש בתשובה.
כ תרומת הרשון.

* מבינים, שאף על פי שפתיב לפניהם יכול לחזור ולתקנם, דכיון דצורת האות היתה נכרת ליכא משום פתיבן שלא בסדרן. (פב) ויש מי שאומר דהוא הדין אם חוטא (מ) דחיי"ת למעלה אין נוגעין זה לזה אף אין נכר (פב) להדיא פרידתן, אף על פי שהתינוק קורא שני זיני"ן (פב) מתר להדיבקים: כו. * אם אותיות של שם (פב) דבוקות (מ) יכול (פב) להפרידם: כז. יאותיות וקבוצות (מ) שנתמקו קצת, אם

שערי תשובה

• שנתמקו, עין באר היטב, ובחשבון חלק א סימן קכו וחלק ג סימן קכג אוסר העברה קלמס על השם, וכתב בברכי יוסף שבתרומת הרשון סימן מח לא משמעו, אף בברכי נרמב"ן והרשב"א והר"ן בגטין דף יט גבי מלאכת מחשבת נראה פן, וצריך להתייב למעשה, עין שם:

עין תשובת דרכי נעם סימן א ועבודת הגרשוני סימן פכ, אם עשה ח"ת כרעת רש"י, כנה ד, כשרה ואפילו האריך בה בסוף שיטה עד שאינה מובעת אפילו הכי כשרה, כגון אברהם בסימן לו סעיף קטן ג: (מא) יכול להפרידם, מעשה שהיה רגל הדין פשוטה דבוק לגוף של ה"א המבוקשת תחתיה, ויהיה הדין מוקדש שם הנכבד והנורא, יש להקביל בשנת הדקדק על ידי גירית קצת רגל הדין וכלומר שלא יגע הפסין באותה נקדה אחתה המבוקשת אות הדין עם הדין הקדושה, שיתר בנקט הגדולה: (מא) שנתמקו קצת,

באור הלכה

להתירומת הרשון כתרועו הראשון ולא פליג אהר"ם, ולא קאי הרא"ש אהא דכתב בתר הכי, ואם פן נחזי אגן הדי הרא"ש כלל בדין זה אחר כך גם פן הידי"ן שאחורי הצד"י, וזה לשונו שם, הנקדה שעל האליף שהיה כמין יוד צריך שתגע בו, וכן הידי"ן שכתובת השי"ן והע"ן ואחורי הצד"י, ואם לא נגעו בו נשתנית צורת האות ומפשיטא דלשון דהתירומת הרשון והכית יוסף משמע ולא קאי הרא"ש כלל במה דסובר שאין להם שום תקנה דכתב בתר הכי, ומה דנקט התירומת הרשון יוד"ן שעל האליפ"ן והשי"ן"ן לכו, אטו כי רובכלא ליתשיב וז"ל, תדע, ולא נקט גם פן יוד"ן שעל העיני"ן ורגלי הקו"ן. והאיר הקדוש ברוך הוא יעני ומצאתי יותר מפרש בתירומת הרשון סימן רל שנתנו למשה מסיני כל האותיות מתכרין גוף אחד הדין מן הה"א וקו"ף, אם יהיו סמוכות בקרוב עד שהתינוק קראם יפה, עין שם, ומשמע שם בקדרא דכלל אלו שם אות עליה כיון דנכר האות אפילו למינוק, רק נפסלו בתפלין ומזוזות, ומסתפק שם לפסלם אפילו בטמא שנתנו דכענין לכתב האותיות כמו שנתנו למשה מסיני כל האותיות מתכרין גוף אחד הדין מן הה"א וקו"ף, אם פן נראה ברור לפי זה דלפי מה דקמא לן דלענין שלא פסלן בתפלין ומזוזות מתר לתפן ביד"י השי"ן והע"ן שאינם נוגעין, משום דכיון דהתינוק קורא לאות שם אות עליו ומקרי עדין עקר צורתו עליה, אם פן הוא הדין נמי ביד"י שאחורי הצד"י. נחזור לעניננו, דמכל אלו שהוכחנו מוכח להדיא דאם ההפסס היה רק שלא היתה נכר פרידתו להדיא עד שמתפצל בה היטב, והתינוק קוראם יפה, אפילו אם ארע כהאי גונא בצד"י בין הידי"ן שאחורי להנז"ן שלו וכל כהאי גונא, מתר לתפן, ולא מקרי זה אות שנתמקו לשתי אותיות ונאפשר דאין צריך גם פן להראות להתינוק כאפן זה, דכתיבא קראא יפה, וקמא דחיי"ת שכתב השלשן עדין ולא מקנה בו דאית המתקן, אף למחלה כדאי גבול לטראות למתקן, וכן דאית עור באיזה אחרונים שמתפצלים להקל בלא נכר להדיא הפרדתן והתינוק קוראם לאות, על פן נראה לי דבמקום הדקדק נש לסמך על כל זה להקל שיהיה מתר לתפן, ודלא כהפרי מגדים. דע עור, דאם ההפסס רק מאד עד שאין נראה רק כגון המשמש, כשר אפילו דכרי הפרי מגדים ואין צריך שום תקון, דברואי לא ארע הפסס מאם היה נקב כנה באותו מקום, ולענין נקב הלא קמא לן דנקב שהיה עובר עליו אינו נקב ואפילו נראה כגון השמש, וכמו שכתבנו לעיל במשנה ברוךה סעיף קטן לב, וברואי אפילו אם אחרע זה בצד"י בין הידי"ן לנז"ן וכהאי גונא גם פן לא חשיב נקב, דאי לאו הכי אמאי אקרו נפשט קו"ף כדאי כותבין תפלין על גבי עור של עוף שיהיה אף דהעור תחלוץ מחלתל, משום דהיו רק נקב שהיה עובר עליו, לחוש דלמא אחרמי הנקב בצד"י בין הידי"ן לנז"ן או בש"י"ן במקום שמתחלק לעיני זי"ן וכהאי גונא, אלא ודאי דנקב כנה לא חשיב נקב כלל. והרעה להחמיר בהפסס רק כנה די שיתמיר להצריכו תקון, אבל תלילה לפסל התפלין משום זה: * מבינים, שאף על פי וכו', הנה מפשיטא דלשון דהשלשן עדין מוכח דמקרי אף כגון להדיא הפרדתו, וכמו שהוכחנו הגאון ר' עקיבא איגר בתרדשיו, ולא כהפרי מגדים באש"ל אברהם בסוף צורת האותיות. ומה שהביא הפרי מגדים ראיה לזה ממה שכתב הבית יוסף בסוף סימן לו ברבור המתחיל מ"כ וכו', ודאי אי הנה מפרד להדיא עד שגראה כשני זיני"ן וכו', המענין נראה דאין ראיה כלל, דשם הינו טעמא כיון שגראה כשני זיני"ן בטל ממנה עקר תמנונה, והוא אות שנתמקו לשתי אותיות הנתב בשלשן עדין מקום, ולא אמרינן דהתטוטרות מוכיח עליה, מה שאין פן כנה דעל ידי שגבר להדיא הפרדתה לא אכר עדין ממנה עקר תמנונה כל זמן שאינה תלויה כל כך עד שהתינוק לא יכיר תמנונה. גם לפי מה שהוכחנו למעלה דאות שנתמקו לשני אותיות מנין דקא כגון להדיא הפרדתה, ממיילא מוכח דדין זה דפיסא אורי גם פן כהאי גונא, דאפילו נכר להדיא מהני תינוק לענין תקון, ועל כל פנים נראה לסמך על זה בשעת הדקדק להקל דמהני תינוק, וכמו שכתב הגאון ר' עקיבא איגר בתרדשיו דהורה פן למעשה בשעת הדקדק, ומה שכתב לבסוף וצריך עיון לדניא, נראה לי שהוא מלשון הפרי מגדים שם בפתיחה בסוף דכרי שמשם שם וצריך עיון, דאם לא פן יסתר את עצמו, שכתב שהורה פן למעשה, אף מכל מקום נראה לי בפשיטות דאף הגאון ר' עקיבא איגר מודה היכא שהפסס דולל כל כך עד שגבר ונראה לעין כל מתחוק, דכנה הדי אנו רואין שאכר צורתו לגמרי ולא עדין מצד"י שכתבו יוד"ן נז"ן ולא מהני לזה תינוק. וכענין זה ראיתי באחרונים שהביאו בשם תשובת פורת משה אהרן, חלק ב סימן טז, שכתב, אם ברחוק מכירים שהוא רוח ואינו מגיע לגוף האות, לרעת הבית יוסף בסימן לו ברחוק ארבע אמות ולרעת הבית ברחוק אמה, כנה ודאי אין לסמך על תינוק, אבל אם נרחק לכל מר כדאית לה אנו רואין שהוא אלי"ף ושי"ן, רק בשמקרבין צעידו רואין רוח, ותינוק קורא אלי"ף או שי"ן, שפיר נוכל לסמך עליה, עד כאן לשונו: כו * אם אותיות של שם וכו', עין במשנה ברוךה שכתב, והני מלי שגדבקו וכו', עורע ביהודה בתלך יורה דעה בסימן קסט, וכמו שכתב שם השעם דשפא חלכה כתרין שני של הבית יוסף ולא בעי מקף גויל רק בעת הפתיחה. ונראה לי שפשוט דאם מסתפק אימתי נעשה הדבוק יכול להפרידו מטעם ספק ספקא,

באר היטב

(מ) דחיי"ת, תפלין שהי"ת שלהם כמין ר' וי' כנה דז' או איפכא כנה דז' אין לפסלם, ויגבר פן הדי עד שיעשה וי' ולא הדי שלא בסדרן, עין פון אברהם בסימן לו סעיף קטן ג, וכן דכתבתי בתשובה על תפלין שנמצאו מלות ביניהם כסין כנה, כניכנס, ויגבר כ"ף השמה מכל וכל ויארין כ"ף ראשונה עד שגיע סמוך למ"ם, אבל לא יגבר המ"ם ויעשה פן הדי השנה מ"ם, דהדי שלא בסדרן, שצריך נקטת הגדולה בהנהגה השור, ועין תשובת דרכי נעם סימן א ועבודת הגרשוני סימן פכ, אם עשה ח"ת כרעת רש"י, כנה ד, כשרה ואפילו האריך בה בסוף שיטה עד שאינה מובעת אפילו הכי כשרה, כגון אברהם בסימן לו סעיף קטן ג: (מא) יכול להפרידם, מעשה שהיה רגל הדין פשוטה דבוק לגוף של ה"א המבוקשת תחתיה, ויהיה הדין מוקדש שם הנכבד והנורא, יש להקביל בשנת הדקדק על ידי גירית קצת רגל הדין וכלומר שלא יגע הפסין באותה נקדה אחתה המבוקשת אות הדין עם הדין הקדושה, שיתר בנקט הגדולה: (מא) שנתמקו קצת,

משנה ברורה

מגדים שמתמיר כנה, ועין בבאור הלכה אכל אם אין פרידתו נכר להדיא עד שמתפצל בה, אין צריך להראות להתינוק, ומכל מקום אם ארע שהראה להתינוק ולא קרא לו אות, הולכין אחריו להתמיר ואין יכול לתפן וכמו שכתב הפרי מגדים: (פב) ויש מי שאומר, אין כהן מתללקת (מא) רק חידוש דין: (קבר) להדיא, דאם היה נכר להדיא, הרי זו הפסידה עקר צורתה, וכמו שכתבנו בסעיף קטן קב: (פב) מתר להדיבקים. דאין תמינוק מרגל בחי"ת כנה, דאפילו המכשיר בתקינו ויקראתו שני זיני"ן: כו (קבו) דבוקות, בין למעלה ובין למטה, והני מלי שגדבקו בעת הכתיבה, אבל אם נדבקו לאחר גמר הכתיבה אסור להפרידם, ועין בבאור הלכה: (קבו) להפרידם, ואין בו משום אסור מחילה בין שמתקן כנה, וכל שכן אם היו דבוקות לאותיות אחרות דמתר להפריד האותיות האחרות מהם בכל גווי, וכלכד שיתר שלא יגע תפסין באותה נקדה אחרונה המבוקשת עם השם [באר היטב בשם שרי נקטת הגדולה, ומה שכתב בשעת הדקדק זה אינו, להמעיין שם]: כז (פב) שנתמקו קצת, פורש, שחלף מעל האותיות קצת מראה הדין שלהן, ואם מ"ם בתחלת הכתיבה לא היה הדין שחור, אלא דומה ללבן שהכה מראיתו או לאדם, וצריך להצביר עליהם קלמס, הדי שלא בסדרן, אבל כהאי דהשלשן עדין לא מקרי שלא בסדרן, מ"ם בית שגם עכשו הנתב הוא כשר, ומה שמוסיף עליו אינו אלא משמרו שלא יתמקק יותר, כמה דכריט אמורים, כשמתקצת צבע הדין קצם, אבל אם קפץ כל הדין מהקלף ולא נשאר רק רשם אדומימית מ"ם מהחלדה של הדין, כשמצביר קלמס עליהן הרי זה כותב שלא בסדרן, ולפיכך אם נקלף ממקצת ארץ (מא) תי"ו קצת דיו תשאר רק רשם החלדה באותו מקום, וצריכין להראותו להתינוק אם יש בחלק השלשן עשור יי"ו, צריך לבסות להתחלק תחתותו שלא יצפיהו תמינוק, ודמא דמה שכתבנו לעיל בסעיף קטן מה, דע, עור, דצעת הפרי מגדים הוא דאפילו נשאר ממשות דיו רק שנתקלף שתריות העליון תשאר אדם, הנה שלא בסדרן, דאדם אין כשר לתפלין, אבל התתם סופר בתלך יורה דעה בסימן רנו פליג עליו וסובר דאם השנוי לאדומימית הוא מתבטל לשון הדי הוא כשר, שהרי הוא נכתב בדין,

שער הצינן

(קסט) ט"ו: כו (קס) פרי מגדים: כז (קכ) מגן אברהם: (קכב) בית יוסף: (קכג) מגן אברהם: (קכד) פרי מגדים:

לוח עמוד הדין: יום ד כב אב תשסב < יום ה כו תמוז תשסו < יום ו כו תמוז תשעב < שביעי ט סיון תשעו < יום א יד אייר תשסב